

”Bogen er blevet så stor, fordi seksualiteten er blevet så stor”

Af Ditte Darkó, *psykolog & fagjournalist*

Illustration af María Luque

I sommeren 2012 sad læge og sexologi-professor CHRISTIAN GRAUGAARD og psykologiprofessor BO MØHL på refugiet San Cataldo i Italien. De talte om, at nu skulle det være. Arven fra stifteren af den kliniske sexologi i Danmark, Preben Hertoft, bankede på. Og skæbnen ville, at psykiater og sexologiprofessor ANNAMARIA GIRALDI var med på ideen. Syv år senere står det erfarne trekløver nu klar med mesterværket *Sexologi – faglige perspektiver på seksualitet*, der netop er udkommet.

De indrømmer, at det nok er en specialist-bog af en art. Men de er også helt enige om, at deres mål er at udbrede *hverdagssexologien*. Hos trekløveren Christian Graugaard, Annamaria GiralDI og Bo Møhl finder man et udtalt ønske om, at alle, der arbejder med mennesker i sundhedssektoren, skal have et basalt gåpåmod og slippe berøringsangsten for den seksuelle dimension.

– Vi vil meget gerne være med til at højne den sexologiske faglighed, men også meget gerne gøre sexologien tilgængelig for alle. Vi vil gerne bidrage

til at fjerne berøringsangsten. Det er psykologernes, lægernes og sygeplejerskernes ansvar at bryde det velkendte tovejstabu. Og med vores bog er det ikke længere muligt at sige, at man ikke har viden nok, siger Christian Graugaard, læge og professor i almen sexologi ved Aalborg Universitet og tidligere formand for Sex & Samfund, og banker det 1.055 siders tunge værk i bordet med et smil. Så er vi i gang.

Et opgør med sniksnak og lommefilosofi

Sexologi – faglige perspektiver på seksualiteten er en bog, som dækker et utrolig bredt fagfelt. Og det er lige præcis den sexologiske faglighed og ikke mindst tværfaglighed i Danmark, som de tre hovedforfattere vil være med til at styrke – både hos psykologer, læger, sygeplejersker og sexologisk interesserede fagfolk helt generelt. Spørger man de tre hovedforfattere, så er den et opgør med uvidenhed, sniksnak og lommefilosofi.

– Alle kan jo være lommensexologer, og der findes mange forskellige sexologer med hver deres mening om, hvad man skal gøre. Men vi vil gerne vise, at det er et fag med en vis tyngde, som også har med sygdom, psykologiske mekanismer og livskvalitet at gøre, understreger Annamaria Giraldi, overlæge, speciallæge i psykiatri og professor i klinisk sexologi, Region Hovedstadens Psykiatri.

– Det er blevet meget tydeligt, siden Preben Hertofts tid, hvor kompleks en størrelse, seksualiteten i grunden er, understreger Graugaard.

Han er enig med Annamaria Giraldi og Bo Møhl i, at sexologien er et bredt fænomen, og derfor er dens faglighed også stor og bred og mangfoldig. Alligevel oplever de som fagpersoner ofte, at sexlivet behandles meget polariseret og bliver anskuet som enten noget biologisk, noget psykologisk eller noget socialt. Men for Graugaard, Giraldi og Møhl er det helt centralt at have en dynamisk *bio-psyko-social* forståelse af og tilgang til seksualiteten. En forståelse, der ifølge Bo Møhl er temmelig dansk.

– Vi tænker jo, at den bio-psyko-sociale model er en *dialektik* og et spændingsfelt mellem forskellige menneskelige 'teltpæle'. Så bogen er da helt klart en faglig og ideologisk erklæring om, at det er sådan, *vi synes*, man skal anskue seksualiteten og i virkeligheden også mennesket, fortsætter Christian Graugaard.

En relationel og kulturel forvandlingskugle

Slår man op i bogens kapitel 2, står der, at "seksualitet er en mental, relationel og kulturel forvandlingskugle, som placerer sig forskellige fra samfund til samfund og fra 'et menneskeliv til et andet'." Og spørger man Graugaard, Giraldi og Møhl om, hvordan den forvandlingskugle ser ud i en dansk kontekst anno 2019, kommer de hurtigt ind på, at det handler om nye *mulighedsbetingelser*.

– Seksualiteten afspejler skiftende samfundsmæssige behov og strukturer. Det vil sige, at seksualiteten er et kondenseret billede af vores udviklingshistorie. Det er den både på et psykologisk og et samfundsmæssigt plan, forklarer Bo Møhl, professor i psykologi ved Aalborg Universitet.

Han minder om, at seksualiteten varierer fra geografiske områder og fra den ene subkultur til den anden. Også muligheden for at udfolde sin seksualitet ændrer sig igennem livet for det enkelte menneske, understreger han.

Annamaria Giraldi fortsætter og forklarer, at den kugle, hun ser seksualiteten anno 2019 afspejlet i, især er præget af hendes møder med mennesker, der har seksuelle problemer.

– Vi er alle sammen enige om, at vi har en masse muligheder, men jeg oplever, at de fleste mennesker har en meget fast forestilling om, hvad seksualitet er. Hvor tit det skal være, og hvad man skal gøre. Det gør os i virkeligheden ufrie. I dag får unge mennesker at vide, at de kan alt. Hvis bare du vil, der er ingen grænser. Hele verden er åben. Det får vi også at vide med seksualiteten. Men undersøgelser – senest det enorme befolkningsstudie *Projekt SEXUS* – viser, at seksualiteten er udfordret, forklarer hun.

For Giraldi eksisterer der et mærkeligt skisma mellem, at vi på den ene side har alle muligheder, men at der alligevel er mange, der ikke kan få det til at fungere.

– Vi lever et liv, hvor naboens sexliv altid er mere spændende end vores eget. Vi går i swinger-klubber og undrer os over, hvor tit man skal have sex for at være normal. Folk, jeg møder, vil tit bare gerne have en, der holder af dem, og en, de holder af. Vi lever et onlineliv, hvor vi hele tiden distancerer os fra det nære. Så kommer seksualiteten og intimiteten til at lide, siger hun.

Som professor i almen sexologi indrømmer Christian Graugaard, at han nok er gruppens filosofiske indslag.

– Jeg ser seksualiteten som en uhyre effektiv historiefortæller. Både individuelt, relationelt og kulturelt. Derfor er seksualiteten et godt sted at kigge, hvis man vil vide noget om samfundsforskydninger. Der sker enormt meget lige nu. Adskillelsen af lyst og forplantning, måden vi bygger relationer på – alle er de signaler om det samfund, vi lever i. Men jeg møder også mange mennesker, for hvem friheden er blevet en spændetrøje, fordi de måler sig op imod noget uopnåeligt, forklarer han.

For Graugaard er det et kendetegn ved forvandlingskuglen anno 2019, at vi lever i identitetspolitikens epoke.

– Det er dejligt at alle har fået en stemme. Men samtidig kan vi så også begynde at bekrige hinanden. Hvem har den 'rigtige' seksualitet? Hvem undertrykker hvem? Og må vi overhovedet skrive om transkønnede uden selv at være det? Vi håber, at vi med bogen kommer med et troværdigt fagligt perspektiv, bygget på en solid empirisk viden, fortæller han.

Det handler om at gøre sig umage

At skrive en tusind sider stor lærebog i sexologi handler om at gøre sig umage. Og de tre redaktører har gjort deres bedste for at komme ud i alle seksualitetens afkroge. For dem har det med Graugaards ord 'ikke handlet om at demonstrere et akademisk skoleridt', men om at argumentere behårdt for, at det hele hænger sammen. Et synspunkt, der går igen mange gange i løbet af vores samtale.

– Vi har været meget optaget af, hvor vores blindheder er. Og det har været vigtigt for os som redaktører at lave en gennemredigeret bog. Vi har været behårdte og sikkert ulideligt irriterende for dem, der har leveret bidrag, siger Christian Graugaard.

Flere af bogens kapitler er blevet skrevet igennem fire-fem gange. Redaktørerne ønskede sig nemlig ikke en antologi, men en samlet lærebog med 44 forskellige perspektiver på samme emne. Bo Møhl understreger, at det ikke er ualmindeligt, at der foregår utrolig meget klinisk praksis, som ikke er ordentligt evidensbaseret. Derfor har de tre også været optaget af, at den tunge teori skal hænge sammen med den daglige praksis.

– Og derfor har det været vigtigt for os med de mange nedslag. Vi har talt meget om, at der er noget væsentligt, vi fuldstændig har manglet eller misforstået. Vi har mange cases med, som prøver

at vise, hvordan det udspiller sig i det virkelige liv, fortæller Annamaria Giraldi.

Queer or not?

Hvis der er noget, der har fulgt redaktørerne gennem bogens tilblivelse, så er det bevidstheden om hverken at ende i biologisk fundamentalisme eller i en relativistisk suppedas, hvor alting er super fint hele tiden, eller hvor alting 'queeres til ukendelighed', som de udtrykker det.

– Nogle vil nok sige, vi er for queer, mens andre vil sige, vi er for biologistiske, fortsætter Christian Graugaard.

De har prøvet at holde tungen lige i munden og have en fornemmelse for seksualiteten som noget mangfoldigt, nuanceret og foranderligt. Derfor finder læseren heller ikke transkønnethed i den del af bogen, som handler om patologi. Og man må lede forgæves efter et kapitel om homoseksualitet.

– Simpelthen fordi vi synes, at den tid er forbi, hvor det skal løftes frem som noget mærkeligt og forklaringskrævende, siger Graugaard.

Bo Møhl understreger, at det har været vigtigt at tilgodese *diversiteten*.

Derfor har det også været en privilegeret og skræmmende oplevelse at være dem, der tegner faget.

– Det forpligter jo. Vi har alle sammen siddet og tænkt 'gør vi det rigtige?' og runder vi de rigtige hjørner af?, fortæller de samstemmende.

Seksualitetens software rimer på intimitet

Sexologi er læren om menneskets seksualitet. "Et mangfoldigt og foranderligt menneskeligt råstof", som Graugaard, Giraldi og Møhl formulerer det. For dem er det tydeligt at se ned gennem kulturhistorien, hvordan seksualiteten er blevet reguleret og iscenesat helt forskelligt - også i det enkelte menneskes liv.

– Så den kompleksitet og bredde, som seksualiteten har, skal sexologien også have. Seksualiteten er ikke kun noget, der foregår nede mellem benene. Det er et kondensat af hele vores psykologiske og sociale udvikling, forklarer Bo Møhl.

– Vi har et håb om, at man i fremtiden kan supplere sexologien med 'intimologien', som er et begreb, der ikke findes endnu. I bogen har vi af samme grund stor interesse for seksualitetens 'software' – altså relationer, kultur, intimitet og alt det, der udspiller sig i det mellemmenneskelige rum, hvor fortrolighed, nærhed og varme kan være langt vigtigere end genital sex, tilføjer Christian Graugaard.

Både Graugaard, Giraldi og Møhl er enige om, at det er vigtigt at huske på, at en bog altid er et partsindlæg. Den vil altid afspejle et bestemt syn, som er historisk og socialt forankret. Det er også derfor, de som undertitel kalder bogen 'faglige perspektiver på seksualitet'.

Ifølge Annamaria Giraldi handler bogen både om tilvalg og fravalg. Hun håber, at den måde, de har valgt at skære den på, vil vække folks nysgerrighed. Og lære dem noget.

– Det er en helt almindelig megaloman vrangforestilling blandt fagfolk, at de repræsenterer *sandheden*. Jeg tror, det er vigtigt at holde fast i en faglig ydmyghed og huske, at min faglighed kan suppleres med andres. Og at den videnskabelige tilgang kan og bør suppleres af andre tilgange, forklarer Graugaard.

Netop derfor bad de kunstneren Julie Nord om at illustrere bogens forside. Bare for minde om, at de 1.055 sider blot er ét bud på at tegne seksualiteten anno 2019.

– Kunsten kommer med andre kvalificerede bud. For i kunsten har man jo mulighed for at arbejde med alt det, vi i videnskaben har allersværest ved, nemlig ambivalens, tvivl og gråzoner – alt det, som man lidt frækt kan sige er seksualitetens grundstoffer. At gå i dialog med kunstnere er super interessant. Jeg har lært meget af Annamaria, Bo og andre kolleger – men jeg vil også sige, at jeg har lært enormt meget af Michael Kvium, Lars von Trier og andre kunstnere, der har mindet mig om alt det, jeg ikke ved, og fået mig til at gentænke det, jeg troede, jeg vidste, reflekterer Graugaard.

For de tre hovedforfattere er det helt enkelt: Det er en vigtig lektie for alle fagpersoner indimellem at lade tæppet hive væk under sig. At lade sig overraske. Og det bliver man hurtigt, når man slår op i *Sexologi – faglige perspektiver på seksualitet*. På den gode måde. ●

LÆREBØGER OM SEXOLOGI

Psykiater Preben Hertoft (1928–2017) var Danmarks første professor i sexologi og udgav den første lærebog om emnet i 1976 under titlen *Klinisk sexologi* på forlaget Munksgaard. Han banede vejen og grundlagde den sexologiske faglighed i Danmark.

I dag, 43 år senere, har vi fået et nyt, opdateret værk redigeret af psykologiprofessor Bo Møhl, læge og sexologiprofessor Christian Graugaard og psykiater, overlæge og professor i klinisk sexologi Annamaria Giraldi. Bogen, der også, som Hertofts, er udgivet på Munksgaard, består af 44 forskellige nedslag i det sexologiske landskab, alle skrevet af fremtrædende forskere og eksperter på området. Redaktørerne står selv bag flertallet af bogens kapitler.

Sexologi – faglige perspektiver på seksualitet.

Af Christian Graugaard, Annamaria Giraldi & Bo Møhl (red.) Munksgaard (2019).